

MODEL TVRTKINOG LIJEČNIKA

UVOD

Medicina rada je u RH od 1993. godine definirana isključivo kao preventivna djelatnost. Kako je populacija za koju medicina rada skrbi definirana, intencija struke je provoditi sveobuhvatnu i kontinuiranu preventivnu skrb za tu populaciju. U radu je prikazan Program medicine rada u zdravstvenoj zaštiti radnika. Program se temelji na stručnim postavkama, pozitivnim propisima i sadašnjoj praksi specijaliste medicine rada, na primarnoj razini zdravstvene zaštite. Intencija programa je sveobuhvatni i kontinuirani pristup preventivnoj skrbi definirane populacije, tj. svih radnika pojedine tvrtke od jednog liječnika, tj. tvrtkinog liječnika.

DJELATNOST MEDICINE RADA

U svojoj biti medicina rada je preventivna djelatnost. U RH od 1993. g. ona je isključivo preventivna. U svijetu postoje mješoviti modeli od isključive preventive do preventive s kurativom. Cilj djelatnosti medicine rada je očuvanje zdravlja radnika tijekom rada, tj. prvenstveno sprečavanje profesionalnih bolesti, bolesti u svezi s radom i ozljeda na radu. Metodologija rada zasniva se na:

- utvrđivanju zdravstvenog stanja,
- ocjenjivanju štetnosti i opasnosti na radu,
- ocjenjivanju radne sposobnosti i
- preventivnim tretmanima.

Preventiva u medicini rada dijeli se na:

- primarnu (pravi radnik na pravo radno mjesto, tj. utvrđivanje psihofizičkih sposobnosti radnika i usklađivanje sa zahtjevima radnog mjesta, saniranje radnog mjesta, ergonomski pristup radnom mjestu, edukacija u svezi rada, te promjena načina ponašanja i preventivni tretmani)
- sekundarnu (rano otkrivanje i preventivni tretmani poremećaja i bolesti)
- tercijarnu (sprečavanje daljnjih poremećaja zdravlja nakon nastanka bolesti, invalidnosti i smanjene radne sposobnosti određivanjem odgovarajućeg radnog mjesta radniku).

Zakonska je obveza poslodavca osigurati radnicima usluge službe medicine rada prema člancima 81., 82., 83. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 114/03.), članku 19. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (N.N., br.121/03.), te Planu i programu mjera zdravstvene zaštite (N.N., br. 30/02.).

Za provođenje ovog programa ordinacija medicine rada mora zadovoljavati osnovne propisane uvjete prostora i opreme prema Pravilniku o minimalnim uvjetima u pogledu prostora, radnika i medicinsko-tehničke opreme za obavljanje zdravstvene djelatnosti (N.N., br. 90/04.), a za provođenje pojedinih dijelova ovog programa potrebni su i dodatni uvjeti glede kadrova i opreme, tj. «licence» odgovarajućih institucija.

PROGRAM MEDICINE RADA

Program medicine rada u zdravstvenoj zaštiti radnika obuhvaća:

- prethodne preglede radnika prije zapošljavanja
- periodične preglede radnika (redovni i izvanredni)
- preventivne preglede radnika s obzirom na dob, spol i uvjete rada
- praćenje zdravstvenog stanja i nadzor nad radnicima
- suradnju sa službama za zaštitu na radu i ljudske resurse
- analizu zdravstvenih razloga izostanka s posla glede utvrđivanja veze između bolesti i odsutnosti s posla sa štetnostima radnog mjesta
- osposobljavanje radnika za pružanje prve pomoći na radu
- ocjenjivanje potreba za upućivanje radnika na programirani aktivni odmor zbog poboljšanja radne sposobnosti
- dolazak specijaliste medicine rada u tvrtku u određenim terminima
- preventivne tretmane.

Prethodni pregledi radnika prije zapošljavanja

Ovi pregledi obuhvaćaju radnike koji se:

- zapošljavaju na poslovima gdje se traži opća radna sposobnost;
- zapošljavaju na poslovima s posebnim uvjetima rada;
- premještaju na ove poslove;
- zapošljavaju na poslovima reguliranim posebnim propisima i pravilnicima u cestovnom, željezničkom, zračnom, riječnom, pomorskom prometu, čuvari, zaštitari, policajci, vatrogasci, djelatnici u HV, osobe koje se zapošljavaju u sferi ionizirajućeg zračenja, rad s otrovima i drugo).

Periodični pregledi radnika (redovni i izvanredni)

Ovi pregledi obuhvaćaju:

- radnike na poslovima s posebnim uvjetima rada u rokovima određenim Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada;
- zaposlene na poslovima reguliranim posebnim propisima i pravilnicima (zaposleni u cestovnom, željezničkom, zračnom, riječnom, pomorskom prometu, čuvari, zaštitari, osobe zaposlene u sferi ionizirajućeg zračenja, rad s otrovima i drugo).

Način rada:

- pregled procjene opasnosti na radu, obilazak radnih mjesta i konzultacije sa službom zaštite na radu;
- računalna pohrana podataka o svakom radniku;
- izvješće službi zaštite na radu i poslodavcu o rezultatima pregleda;
- suradnja s izabranim liječnikom radnika zbog potrebnog tretmana;
- praćenje rokova pregleda.

Preventivni pregledi radnika s obzirom na dob, spol i uvjete rada (nadzor nad radnicima koji nisu obuhvaćeni drugim pregledima)

Ovi pregledi provode se zbog:

- utvrđivanja zdravstvenog stanja;
- ranog otkrivanja, sprečavanja i suzbijanja bolesti;
- očuvanja zdravlja i radne sposobnosti.

Posebno težište je stavljeno na čimbenike rizika (pušenje, alkoholizam, pretilost, nedostatak fizička aktivnost, stres), te rane znakove kardiovaskularnih i cerebrovaskularnih bolesti, dijabetesa i malignih bolesti.

Vrste pregleda:

- opći sistematski prema spolu i dobi (do 40 g., od 40 do 50 g., te preko 50.);

- ciljani za žene (denzitometrija, UZV dojke);
- ciljani za muškarce (PSA, UZV prostate);
- menadžerski (posebno prilagođeni godišnji pregledi za radnike izložene većim psiho-fizičkim opterećenjima).

Praćenje zdravstvenog stanja i nadzor nad radnicima

Ovi oblici praćenja obuhvaćaju radnike:

- sklone ozljedama, čestim i dugim bolovanjima (otkrivanje uzroka češćih ozljeda i bolovanja i predlaganje odgovarajućih mjera);
- sa smanjenom radnom sposobnošću (predlaganje mjera u smislu liječenja i rehabilitacije, provjeru uvjeta rada ili predlaganje mjera za promjenu radnog mjesta u svrhu očuvanja zdravlja i preostale radne sposobnosti);
- u smjenskom radu (selekcija pri zapošljavanju, zdravstveni nadzor).

Suradnja sa službama za zaštitu na radu i ljudske resurse

Ovaj oblik suradnje provodi se u svezi s:

- poslovima s posebnim uvjetima rada;
- pregledima radnika;
- izradom programa unapređenja zdravlja radnika;
- unutrašnjim nadzorom;
- radom u odboru zaštite na radu;
- procjenom opasnosti na radu.

Analiza zdravstvenih razloga izostanka s posla glede utvrđivanja veze između bolesti i odsutnosti s posla sa štetnostima radnog mjesta

Poseban računalni program praćenja bolovanja sadrži:

- postotak bolovanja;
- popis radnika koji su tri i više puta na bolovanju;
- popis radnika na bolovanju preko tri mjeseca;
- analizu uzroka bolovanja prema bolestima;
- predlaganje mjera.

Osposobljavanje radnika za pružanje prve pomoći na radu

Ovo osposobljavanje obuhvaća teoretsku i praktičnu obuku putem tečaja u skupinama.

Ocjenjivanje potreba za upućivanje radnika na programirani aktivni odmor zbog poboljšanja radne sposobnosti

Ovakav oblik programa provodi se vezano uz radna mjesta i izvođenje radnih zadataka (prvenstveno za radnike na poslovima s posebnim uvjetima rada).

Dolazak specijaliste medicine rada u tvrtku u određenim terminima

Dolazak specijaliste medicine rada obuhvaća:

- konzultacije u svezi radne sposobnosti;
- profesionalne bolesti;
- obilazak radnog mjesta;
- zdravstveno prosvječivanje.

Preventivni tretmani

Preventivni tretmani obuhvaćaju:

- akupunkturu;
- programe mršavljenja;
- odvikavanje od pušenja;
- antistres program;
- nutricionizam.

Ovi tretmani zasnivaju se na integrativnoj medicini. Pojam integrativne medicine znači spoj istočne i zapadne medicine, kao i pristup čovjeku

kao cjelovitom biću u njegovom odnosu s okolinom. Tretmani su prvenstveno usmjereni na tretiranje čimbenika rizika koji zapravo predstavljaju poremećaj regulacije tjelesnih funkcija (debljina, pušenje, stres, nepravilna prehrana, povišene masnoće u krvi, povišen krvni tlak i drugi). Radi se o tome da bolesti počinju na funkcijskoj razini, tj. poremećaju regulacije tjelesnih funkcija, a kasnije na organskoj razini. Prema tome, djelovanje na prvoj razini ima za cilj sprečavanje težih poremećaja, tj. organskih bolesti.

*dr. med. Dragan Terzić, spec. medicine rada
dr. med. Dijana Banjac, spec. medicine rada
Specijalistička ordinacija medicine rada
dr. Terzić – dr. Hoffert, Osijek*